

”När det är något problem kommer folk till oss”

(Intervju med facklig och människorättsaktivist i Donetsbäckenet.)

[Ur [Links International Journal of Socialist Renewal](#), 3 augusti 2022. Ursprungligen publicerad i [Posle](#). Intervjun genomfördes av *Posles* redaktion. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Före kriget 2014 var grundaren av Människorättsgruppen i Öst (БПГ), Pavel Lisjanskyj, gruvarbetare och facklig aktivist i Donetsbäckenet. Om det inte hade varit för den ryska aggressionen skulle han fortfarande arbeta i gruvan, säger han. ”Det här är mitt liv”, signerade han fotot från sitt personliga arkiv, som beledsagar denna intervju. Idag dokumenterar och rapporterar Pavel Lisjanskyj och hans medarbetare i БПГ, som grundades i juli 2014, aktivt brott mot mänskliga rättigheter i de ryskockuperade territorierna och hjälper lokalinvanare som drabbas av laglöshet.

Pavel, vad gjorde du innan du grundade БПГ och varför bestämde du dig för att ägna dig åt att försvara mänskliga rättigheter?

Man kan säga att jag alltid har varit indragen i försvaret av mänskliga rättigheter. På universitetet var jag till exempel ordförande för studentförbundet, och jag gick igenom alla stadier. Först var jag ledare för studenthemmet, strax efteråt valdes jag till ordförande för studentrådet på min fakultet, och sedan för universitetet. Jag tog examen vid gruvfakulteten på Donetsbäckenets tekniska universitet i Altjevsk, där de flesta studenterna var barn till arbetare, från enkla familjer. På en inledande kurs kan det finnas 16-åriga gymnasiestudenter såväl som 23 år gamla gruvarbetare som har beslutat sig för att skaffa sig en högre utbildning. Det förekom mobbning på universitetsområdet där lokala ungdomar hela tiden terroriserade studenterna. Så jag tog initiativ till att bilda självförsvarsgrupper för studenterna, för att skydda studenter som kom från andra städer. Allt var officiellt och

många av studenterna i grupperna belönades av universitetet och inrikesministeriet.

När jag började forskarskolan bildade jag den första oberoende fackföreningen för grundskolestudenter och doktorander i Luhanskregionen, och när jag började arbeta i gruvan anslöt jag mig till en oberoende fackförening för ukrainska gruvarbetare. Dessutom arbetade jag som facklig organisator och lyckades ta initiativ till bildande av omkring 11 fackföreningsorganisationer i Donetsbäckenet.

Men i och med krigsutbrottet 2014 fick brotten mot mänskliga rättigheter en sådan omfattning att jag beslutade att gå utanför arbetsplatserna. Mina medarbetare och jag bildade BIII för att ta itu med brott mot mänskliga rättigheter och ge ett allsidigt juridiskt stöd till folk som bodde i Ukrainas östra delar, till största delen men inte bara till arbetare. Vi sysslade särskilt med försvar av arbets- och mänskliga rättigheter i interneringsanläggningar i de ockuperade territorierna. Utan hjälp från myndigheterna lyckades vi få fem personer befriade från fängelse.

Du skriver en hel del om tvångsmobiliseringar i ”DPR” och ”LPR”, om filtreringsläger och deporteringar, men varifrån kommer de uppgifterna? De avspeglas trots allt knappt i officiella källor.

Ni förstår, i 8½ år har vi i själva verket arbetat som advokater och försvarare av civila i de delar av Luhansk och Donetsk som inte kontrolleras av den ukrainska regeringen. Alla våra anställda, omkring 35 advokater och juridiska experter, är internflyktingar, vi var alla födda i och bodde fram till 2014 i Luhansk och Donetsk. Min far och farfar var gruvarbetare, precis som min farfars far. Så alla arbetare i Donetsbäckenet känner till mig. Ända sedan våra människorättsorganisation bildades har vi givit hjälp till mellan 50.000-70.000 personer i den här regionen.

Förra året bötfällde ukrainska gränsvakter invånare i ”DPR” och ”LPR” för att de reste till Ukraina via Ryska federationen, och böterna var 1.500 hryvnier, vilket är ungefär 50 euro. Vi var de första människorättsaktivisterna som började ta itu med den här frågan, och sedan anslöt sig andra. 2021 lämnade vi in 561 stämningsansökningar mot Ukrainska gränsbevakningsmyndigheten för att upphäva böterna. Vi vann samtliga fall. Vi skyddade folk oavsett deras politiska åsikter. Så folk litade på oss och gör det fortfarande. När ”DPR” och ”LPR” började mobilisera tog folk kontakt med oss om problemet och började aktivt informera oss om utvecklingen.

Sammanfattningsvis får vi all information från folket. Vi är ingen underrättelsetjänst, vi kan inte avlyssna telefoner... När det är något problem kommer folk till oss, vi intervjuar dem och publicerar rapporter på grundval av deras vittnesmål.

Hur hjälper er organisation de som tvingas in i armén? Ser ni några framtidsutsikter för utveckling av en proteströrelse i ”DPR” och ”LPR”?

I våra publikationer kan ni se att vi började rapportera om tvångsmobiliseringar redan 2021. I maj 2021 började ”DPR” och ”LPR” hålla militära träningsläger för reservister bland arbetarna. Redan från krigets första dagar 2022 har arbetarfamiljer rapporterat till oss att deras män tas till fronten. Vi lyckades till och med få ut cirka 10 av de värnpliktiga. Men det var allt, sedan stängde gränserna.

Nästa skede hängde samman med protesterna av kvinnor vars makar hade tvångsmobiliserats. När de såg att kroppar av döda män började anlända i april 2022 blev det panik. Min kollega Vera Jastrebova samordnade protesterna och hjälpte de tvångsmobiliserades hustrur att förbereda gemen-

samma skrivelser till de ryska myndigheterna.

Vet ni, detta är inte de första protesterna i de ryskockuperade territorierna. Alla proteströrelser kräver ekonomiskt stöd och informationsstöd. 2020 presenterade vi en rapport om arbetarprotester i "folkrepublikerna". Upprepade gånger uppmanade vi den ukrainska regeringen att stöda protesterna i regionen, men de lyssnade inte på oss. Nu är situationen densamma. Det är uppenbart att de ryska specialstyrkorna helt enkelt kommer att slå ner protesterna, och vi kommer inte att se några massmobiliseringar under detta politiska förtryck och godtyckliga militärstyre. Och tillfälliga utbrott av missnöje kommer bara att vara ett faktum för sociologer och statsvetare.

För tillfället är tyvärr det bästa sättet för de som hotas av tvångsvärning att helt och hållet hålla sig borta från gatorna, trots att det är olagligt att gömma sig från mobilisering. Det viktigaste är att undvika fysisk kontakt med befälhavarna och de militära värningskontoren.

Du skrev nyligen om mobilisering av studenter i så kallade konstruktionsbrigader. Har du några nya uppgifter om det?

I Ryssland mobiliseras studenter i konstruktionsbrigader och skickas till Donetsbäckenet. Och studenter i "DPR" och "LPR" mobiliseras och skickas till fronten. I det första fallet görs det av Förenade Rysslands partihögkvarter, vars arbete övervakas av statsdumans vise ordförande, Anna Kuznetsova. Det finns omkring 1.000 sådana studenter, men det kommer att bli fler. Det är främst medicin- och byggnadsstudenter.

Vad gäller studenter som skickades till fronten, är de omkring 3.000, om vi tar "folkrepublikerna" i sin helhet. Nu påverkas inskrivningen av nya studenter till universitetet av tvångsmobiliseringarna, eftersom föräldrarna är rädda för att skicka iväg sina barn.

Vet ni, just nu är jag advokat åt en tvångsmobiliserad lärare i datavetenskap från Donetsk. Han utkommenderades av "DPR" och skickades till fronten i Charkiv, där han kapitulerade för de ukrainska väpnade styrkorna. Nu anklagas han för förräderi från Ukrainas sida. Jag försöker bevisa hans oskuld i domstolen. Även om mina politiska uppfattningar är helt för Ukraina, så är det viktiga för mig rättssäkerhet och försvaret av mänskliga rättigheter. Alla har rätt till ett försvar, det är därför jag beslutade mig för att försvara den här mannen.

För lite mer än en månad sedan förändrades regeringen i "DPR och "LPR". Vad är orsaken till denna ombildning? Vilka konsekvenser kan den få?

Övergångsperioden i "folkrepublikerna" är över. I början var detta projekt preliminärt, men sedan 2017 har Ryssland aktivt integrerat dessa territorier. Ryska världsstiftelsen¹ hjälpte till att inrätta projektet Ryska Donetsbäckenets Integrationskommitté, som leddes av den ryska statsdumans deputerade Andrej Kozenko. Projektets mål var att närma de självutnämnda republikerna till Ryssland, vilket skulle göra det möjligt att slutgiltigt införliva dessa territorier. Nu ser vi hur ryska pass distribueras, ett ryskt utbildningssystem införs, en aggressiv prorysk propaganda – allt detta äger rum under kommittén.

Ryssland försökte inte stärka "folkrepublikernas" "statliga" institutioner, utan utnyttjade dem bara som ett övergångsstadium för att annektera territorierna. Nu är det dags för annektering, och således kommer "DPR":s och "LPR":s ledarskap helt och hållet att ersättas. Det händer redan bit för bit. Jag

¹ Bildad av Putin 2007 för att främja rysk kultur utomlands – *Posles* not.]

känner till och med till att ”LPR”s ledare Leonid Pasetjnyk sattes på plats vid ett möte när han sa att han inte vill förändra personalpolitiken. Med andra ord är de tjänstemän som skickas från Ryssland Kirijenkos folk,² och utnämningen av dem pekar på att de här territorierna kommer att annekteras snabbt.

Östra Ukraina har traditionellt betraktas som ett starkt fäste för arbetarrörelsen, eftersom det var här de största industriföretagen låg. Hu har situationen för arbetarna i de ockuperade territorierna förändrats? Vilka konsekvenser kan det bli av att industriföretagen står stilla och delvis blir förstörda? Och finns det några begränsningar för fackligt arbete i Ukraina nu?

Det är en öm punkt för mig. Jag minns hur jag, när jag sommaren 2008 arbetade som förman i gruvan Kosmonauts i Rovenkyj, fick 8.000 hryvnier i månaden – det var 1.000 dollar på den tiden, otroliga pengar för en ung lärling. En arbetare i min gruva kunde få upp till 20.000 hryvnier. Fram till 2014 fanns det omkring 120 fungerande gruvor i Donetsbäckenet, nu är nästan alla förstörda. 2020 lade ”folkrepublikerna” ned hela 43 gruvor. Folk kastades bara ut på gatan. 2021 dog nio personer och 12 skadades i gruvan Krasny Partizan på grund av att en hisslina hade slitits ut. Det är helt enkelt skrämmande. Jag ägnade 8½ år åt kolindustrin, jag arbetade i gruvan varenda sommar sedan jag hade fyllt 15, jag gick hela vägen från lärling till verkställande direktör för en gruva. 2009 överlevde jag ett bergskred. Men jag minns inte en sådan laglöshet och likgiltighet inför arbetarnas hälsa och säkerhet.

Nu är den genomsnittliga lönen för en arbetare i ”folkrepublikerna” 200 dollar. Det är fem gånger lägre än före ockupationen. De sociala garantier som brukade finnas har också försvunnit. Tidigare, när gruvorna fungerade, fick till exempel lokalbefolkningen gratis kol, men nu är gruvorna stängda, byarna saknar gas, på sommaren går folk runt i de stängda gruvorna och försöker själva bryta kol, och många dör. Jag har skrivit och talat om denna situation många gånger. Sammanfattningsvis kan vi säga att situationen för arbetarna i ”folkrepublikerna” är många gånger sämre än den var under den ukrainska administrationen. Jag är beredd att öppet diskutera med vilken ”DPR”- eller ”LPR”-aktivist som helst och visa att de bokstavigt talat har dödat arbetarrörelsen i Donetsbäckenet.

Det verkar inte finnas några speciella restriktioner på facklig aktivitet i Ukraina: arbetslagstiftningen fungerar, det finns fackföreningar, arbetarna ger bidrag till fackföreningarna. Jag tror bara att många fackliga organisationer själv har begränsat omfattningen på sin verksamhet, och bara ägnat sig åt att distribuera humanitär hjälp istället för att försvara arbetarnas rättigheter. Fackföreningar är först och främst arbetarrörelsens förkämpar, garanter för arbetarnas sociala och ekonomiska rättigheter. Dessa organisationer behövs för att säkerställa att arbetarna får sina löner i tid och att arbetsgivarna hela tiden förbättrar hälsa och säkerhet i arbetet på sina företag.

Sedan början av kriget har lagstiftarna i Ukraina antagit lagar som har försämrat arbetarnas rättigheter i Ukraina betydligt... Och hur är det med fackföreningarna? Tja, de håller tyst. Ja, de talar förstås vid olika möten, men förgäves. Därför uppstår frågan: varför betalar arbetarna avgifter till fackföreningarna? Jag tror att det är nödvändigt att skapa nya former för att försvara arbetarnas rättigheter, det är precis vad jag och mina medarbetare i BIII gör, men vi måste göra denna aktivitet mycket mer utbredd.

² Sergej Kirijenko är den ryska presidentadministrationens förste verkställande chef, och brukade ha ansvar för Kremles inrikespolitik – *Posles* not.

Det största problemet för oss är att fackföreningarna bland annat saknar juridisk läskunnighet, vilket innebär att de behöver hjälp på det området. Vi har beslutat att helt enkelt ta över försvaret av arbetarnas rättigheter i domstolar, och låter fackföreningarna fortsätta sitt viktiga arbete på arbetsplatserna. Ni kanske tycker att jag är skeptisk, men – hur många arbets- och samhällsekonomiska garantier har arbetarna berövats under de senaste åren? Så precis som många andra människorötsaktivister utvidgar vi detta arbete. Dessutom behöver vi säkerställa att det genomförs kampanjer för arbetarnas rättigheter på ett modernare sätt, inklusive påverkanskampanjer, konferenser för arbetarrättigheter med politiker och regeringsmedlemmar, arbetarpetitioner, etc.

Ett antal representanter för vänstern i väst anser att kriget i Ukraina är en konflikt mellan två imperialistiska makter, och hävdar att solidariteten inte ska uttryckas med Ukraina som stat, utan med arbetarna i Ukraina, som på samma gång kämpar mot sin regerings nyliberala linje och mot USA:s och Rysslands imperialistiska ambitioner. Vad säger du till anhängarna till en sådan uppfattning? Ska vänstern stöda Ukraina? Om ja, hur?

Jag delar inte denna åsikt. Vår Människorättsgrupp har genomfört 27 analytiska studier av situationen i östra Ukraina, och jag kan bevisa för vem som helst att kriget i Ukraina är ett förverkligande av Rysslands imperialistiska ambitioner. Det mest värdefulla för en stat är folket. Och det går inte att dela upp folket i arbetare och icke-arbetare. Ska en arbetares hustru som inte arbetar alls utan uppfostrar barnen inte få stöd? Och en student som fortfarande studerar? Och folk inom IT-sektorn? Jag är övertygad om att man måste stödja folk som står inför dessa fruktansvärda levandeförhållanden som orsakas av Rysslands aggression. Det bor många nationella minoriteter i Ukraina – gagauzer, moldavier, georgier, azerbajdzjaner, av vilka många inte är medborgare i Ukraina. Ska inte de få stöd? Jag tycker att vi måste stöda folket, Ukrainas befolkning, och det är alla dessa medborgarkategorier. Oligarker och rika människor behöver inget stöd, deras ekonomiska reserver gör det möjligt för dem att bara lämna landet, men det är annorlunda med vanligt folk.

Givetvis ska vänstern stöda Ukraina, i första hand genom att organisera aktioner och demonstrationer mot kriget. På grund av de imperialistiska ambitionerna lider vanligt folk. I ”DPR” och ”LPR” tvångsmobiliseras arbetarna, och i Ryssland är det också dolda mobiliseringar. På båda sidor av fronten dör människor, företag stänger ner, ekonomin krymper och folks inkomster sjunker. Krig hindrar allas liv, så den internationella vänsterrörelsen måste göra allt för att stoppa detta krig så att civilbefolkningen inte ska behöva lida längre. Arbetare i många länder hjälper Ukraina med humanitär hjälp, det går via fackföreningarna, och det arbetet måste fortsätta. Men det borde också finnas samtalsplattformar för fackföreningarna, arbetarrepresentanter från de krigförande länderna, och medlare som ska göra sitt bästa för att lösa den militära konflikten.